

Т.А. Кравченко

кандидат наук з державного управління, доцент
Класичний приватний університет

ПОСИЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

У статті розглянуто сучасний стан і проблеми розвитку місцевого самоврядування в сільській місцевості; акцентовано увагу на основних завданнях органів місцевого самоврядування щодо сталого розвитку сільських територій. З'ясовано, що міжмуниципальне співробітництво є актуальною та інноваційною формою в контексті підготовки до реалізації широкомасштабної реформи місцевого самоврядування й реформи адміністративно-територіального устрою. Одночасно воно має великий потенціал, який може бути дуже корисним для забезпечення сталого розвитку всіх (великих і малих) громад у сільській місцевості.

Ключові слова: *місцеве самоврядування, державне управління, органи місцевого самоврядування, територіальні громади, органи публічної влади, механізми державного регулювання, політика, посадові особи місцевого самоврядування, громадянське суспільство.*

І. Вступ

Суспільно-політичні перетворення в Україні останніх років дали імпульс формуванню місцевого самоврядування як принципово нового для української політичної системи інституту. Ідея необхідності цього інституту для розвитку правової держави, громадянського суспільства вже починає засвоюватися суспільною свідомістю, але продовжує дискутуватися питання про природу і сутність самого феномену місцевого самоврядування, а також про конкретні форми його реалізації в державі.

Одним із пріоритетних напрямів діяльності органів місцевого самоврядування в Україні в сучасних умовах має стати створення умов для сталого розвитку сільських територій через забезпечення комплексного багатофункціонального сільського розвитку, який базується на тому вихідному принципі, що його слід розглядати не тільки з позиції забезпечення населення продовольством і промисловості сировиною, а й з огляду на соціальні й екологічні аспекти, та вирішення найважливіших суспільних завдань.

Державна політика розвитку сільських територій покликана забезпечувати формування сприятливого інституційного, організаційного й економічного середовища на загальнонаціональному та регіональному рівнях, стимулювати налагодження дієвих механізмів залучення вітчизняних та іноземних інвестицій у сільську місцевість, а також створювати комфортні умови для проживання й роботи мешканців українського села. Незважаючи на поодинокі кроки, що робляться владою в напрямі формування такої політики, загалом цей процес характеризується непослідовністю, половинчастістю, невиконанням визначених відповідними документами правових, організаційних, нау-

кових, фінансових та інших заходів, спрямованих на сталий розвиток сільських територій, а також неузгодженістю з принципами та стандартами, що діють у розвинутих країнах світу.

Все це зумовлює необхідність пошуку адекватних інструментів забезпечення сталого розвитку сільських територій. Методологічною базою для розробки дієвих заходів, спрямованих на комплексний розвиток сільських територій у всій його різноаспектності, мають стати ґрунтовні наукові дослідження й активні дискусії в середовищі компетентних фахівців, а також сформовані на їхній основі рішення органів державної влади та місцевого самоврядування, орієнтовані на розвиток сільськогосподарського виробничого потенціалу, покращення якості природного середовища та підвищення якості людського капіталу сільських територій України.

Визнаними вченими у сфері дослідження розвитку сільських територій є: М. Орлатий, І. Прокопа, П. Саблук, В. Юрчишин та інші науковці-економісти. Вагомий внесок у розвиток теорії самоврядування становлять праці В. Григор'євої, В. Іляшенко, В. Корженка, Ю. Куца, О. Лазор, М. Латиніна, В. Мамонової, В. Савицького, В. Ткачука, а також учених, які вивчали особливості становлення самоврядування на селі: В. Бакума, І. Белебехи, Ю. Губені, М. Кропивка, А. Лісового, Л. Лисенко, М. Маліка, О. Павлова, В. Юрчишина.

Проте, відзначаючи вагомий здобутки вчених у розвиток наукової теорії місцевого самоврядування, з огляду на сучасні процеси державотворення варто зауважити, що на сьогодні окремі аспекти самоврядування залишаються малодослідженими, зокрема, відсутні розробки щодо розвитку програмних підходів до формування механізмів залучення сільського населення до вирішення

проблем розвитку сільських територій, розвитку форм демократії участі на місцях. Важливість проблеми вимагає подальшого дослідження сучасного стану й аналізу тенденцій розвитку місцевого самоврядування в сільській місцевості, розробки шляхів переходу сільських поселень на режим стійкого і комплексного соціально-економічного розвитку.

Актуальність дослідження діяльності органів місцевого самоврядування в сільській місцевості та їх впливу на розвиток територій зумовлена зміною ставлення державної влади до місцевого самоврядування, що полягає у визнанні місцевого самоврядування (через теоретико-методичне забезпечення функціонування його системи) як інституту публічної влади в сільській місцевості. Умовами сталого розвитку будь-якої з територій є ряд чинників, до яких можна віднести економічні, правові, соціально-психологічні, природні, культурні, управлінські, політичні та ін. Але малодослідженою сферою залишається вплив місцевого самоврядування на розвиток сільських територій.

Таким чином, обґрунтування заходів, спрямованих на активізацію діяльності органів місцевого самоврядування та інших самоврядних організацій у сільській місцевості, є актуальним завданням науки державного управління, вирішення якого забезпечить позитивні зрушення в розвитку сільських територій.

II. Постановка завдання

Мета статті – розглянути сучасний стан і проблеми розвитку місцевого самоврядування в сільській місцевості.

III. Результати

У соціально-економічному житті України сільські території займають особливе місце. На них проживає третина населення нашої держави і припадає 90% її площі. Значущість цих територій посилюється їх винятковим внеском у формування основ продовольчої безпеки та нарощування експортного потенціалу країни. Ці та інші чинники роблять розвиток сільських територій одним із основних пріоритетів державної політики України, спрямованої на підвищення стандартів життя сільського населення, зростання ефективності функціонування агропромислового комплексу, покращення стану довкілля та поліпшення якості людського капіталу [9].

Державна політика розвитку сільських територій покликана забезпечувати формування сприятливого інституційного, організаційного й економічного середовища на загальнонаціональному та регіональному рівнях, стимулювати налагодження дієвих механізмів залучення вітчизняних і зарубіжних інвестицій у сільську місцевість, а також створювати комфортні умови для проживання та роботи мешканців українського села.

Незважаючи на поодинокі кроки, що робляться владою в напрямі формування такої політики, загалом цей процес характеризується непослідовністю, половинчистістю, невиконанням визначених відповідними документами правових, організаційних, наукових, фінансових та інших заходів, спрямованих на сталий розвиток сільських територій, а також не узгодженістю з принципами та стандартами, що діють у розвинутих країнах світу [1].

Світовий досвід свідчить, що система регулювання суспільно-економічних відносин у державі складається з двох базових складових: державного управління і місцевого самоврядування. Рівень і перспективи розвитку країни, перш за все, залежать від того, наскільки досконалі зазначені складові. Всі інші елементи цієї системи, включаючи господарське управління, є похідними і функціонують відповідно до заданих нею правил гри. Таким чином, місцеве самоврядування належить до головних факторів соціально-економічного розвитку суспільства. Країна не може бути демократичною, мати стійку соціально-економічну базу без розвинутого інституту місцевого самоврядування.

В Україні за останні роки державотворення в основному сформовані інституційні засади розвитку місцевого самоврядування. Однак невирішеною залишається головна проблема – створення умов для сталого розвитку сільських територій. Про це свідчать такі фактори.

По-перше, незважаючи на прийняті закони про місцеве самоврядування, майже повністю відсутня законодавча база зі специфіки сільських територій. Як наслідок, залишаються без правового регулювання найважливіші напрями та механізми розвитку сільської території, немає навіть законодавчого визначення, що таке “сільська територія”, “сільська територіальна громада”.

По-друге, не налагоджено фінансове забезпечення сталого розвитку сільської території. Причому мова йде не тільки про нестачу коштів, а й про недосконалість самого механізму фінансування, оскільки в країні законодавчо не встановлені стандарти забезпеченості сільського населення громадськими послугами, що не дає змоги обґрунтовано планувати і фінансувати програми сільського розвитку.

Вбачаємо, що після підписання Президентом України 01 листопада 2012 р. Закону № 5428-VI “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України” (щодо формування та виконання державного та місцевих бюджетів) в Україні розпочався новий етап удосконалення міжбюджетних взаємовідносин, яким закладені підвалини формування дієздатних громад у контексті узгодження інтересів громад з регіональними та державними інтересами.

По-третє, особливо гостро відчувається дефіцит інформації про розвиток сільської території, оскільки не ведуться статистичні спостереження на рівні сільських поселень. Хоча ще в 2008 р. Законом України “Про сільськогосподарський перепис” були визначені правові, організаційні та економічні основи підготовки і проведення сільськогосподарського перепису, його оброблення, узагальнення, поширення та використання його результатів [2].

Кабінет Міністрів України 5 жовтня 2011 р. ухвалив рішення про проведення в 2014 р. Першого всеукраїнського загального сільськогосподарського перепису, а в 2012 р. пробного сільськогосподарського перепису в Баштанському районі Миколаївської області [3].

Необхідність проведення в Україні загального сільськогосподарського перепису зумовлена назрілою потребою отримання систематизованих і детальних статистичних даних про стан і структуру сільського господарства, наявність та використання його ресурсного потенціалу за всіма територіальними одиницями. Загальний сільськогосподарський перепис 2014 р. буде проведено вперше в історії нашої країни.

Вбачається за доцільне, услід за Першим всеукраїнським загальним сільськогосподарським переписом, організувати проведення перепису сільських населених пунктів з метою виявлення їх соціально-демографічного, економічного, інфраструктурного, рекреаційного й екологічного потенціалу для визначення перспективи їх розвитку, скласти схеми розселення, провести класифікацію сільських адміністративних районів за тенденціями і моделями соціально-економічного розвитку.

По-четверте, слід відзначити слабку увагу до розвитку сільської інфраструктури територіальних громад. Адже в дореформений період національної економіки сільськогосподарські підприємства, колишні по суті центри сільського життя, крім виробництва сільськогосподарської продукції, вони тримали на своєму балансі соціальну й інженерну інфраструктуру, надавали послуги для особистих підсобних господарств, виступали як інформаційно-консультаційні і навіть культурно-просвітницькі центри. Ця багатофункціональна роль великих господарств не була достатньою мірою врахована в процесі їх ринкової трансформації. На жаль, сільські муніципальні утворення не можуть відіграти рівноцінну роль у розвитку сільської місцевості через обмеженість ресурсів. У більшості сільських муніципальних утворень необхідні додаткові механізми організації сталого сільського розвитку. Мова йде про підтримку кооперативного, фермерського господарства, розвитку несільськогосподарської зайнятості, у тому числі за допомогою

малого підприємництва, розвитку інституту дорадництва, використання рекреаційного і культурно-історичного потенціалу територій тощо. А для цього необхідно створити нову сільську інфраструктуру – мережу мікрофінансових організацій, консультаційних, дорадницьких центрів, демонстраційних господарств, збутових і постачальницьких кооперативів тощо.

У зв'язку з цим міжмуніципальне співробітництво (далі – ММС) є актуальною та інноваційною формою діяльності багатьох органів місцевого самоврядування. ММС є логічним рішенням для нейтралізації наслідків нераціонального розподілу функцій та ресурсів між органами місцевого самоврядування, недосконалої організації територіальної влади. Застосування ММС технологій є не тільки національною, а й світовою тенденцією. Вітчизняне законодавство не містить дефініції “міжмуніципальне співробітництво”, що створює перешкоди реалізації цієї форми місцевого розвитку. Проблема відсутності поняття “міжмуніципальне співробітництво” у національному законодавстві поглиблюється тією обставиною, що процедура добровільного об'єднання територіальних громад за чинним законодавством України передбачає обов'язкове проведення місцевого референдуму.

Спостерігається недостатність державної підтримки розвитку міжмуніципального співробітництва (ММС). Так, на рівні державних програм ця форма об'єднання зусиль декількох органів місцевого самоврядування знаходить відображення фактично лише в Державній програмі розвитку транскордонного співробітництва на 2011–2015 рр.

Актуальність розвитку ММС в Україні зумовлюється надмірною фрагментацією громад базового рівня. Сьогодні в Україні налічується 30 475 суб'єктів адміністративно-територіального устрою, з яких 29 382 – це сільські населені пункти та селища міського типу, у яких функціонують 12 135 представницьких органів місцевого самоврядування, включаючи Верховну Раду Автономної Республіки Крим. Слід також зазначити, що понад 46 % територіальних громад мають населення менше ніж 1000 мешканців. Таке подрібнення спричинює розпорошеність ресурсів: зменшення платників податків, що формують місцевий бюджет, збільшення видатків на утримання управлінського апарату місцевого самоврядування. У свою чергу, це призводить до неспроможності органів місцевого самоврядування на базовому рівні самостійно і повноцінно виконувати свої повноваження [4].

Перевагами створення ММС у сільських територіях є:

- разом органи місцевого самоврядування можуть зробити те, чого вони ніколи не

- зможли б досягнути поодинці; вони можуть започаткувати нові послуги або підвищити якість послуг, які вже надаються ними громадянам;
- покращується здатність залучати приватні інвестиції та брати участь у проектах публічно-приватного партнерства; стає можливим укладання більш вигідних контрактів з приватними компаніями;
 - покращується здатність освоєння інвестицій та довіра з боку кредиторів, завдяки чому можна швидше отримувати позики та залучати кошти із зовнішніх джерел;
 - ОМС-партнери можуть обмінюватись знаннями, досвідом та відповідними ресурсами, що робить надання послуг більш ефективною справою;
 - можна оптимізувати (реорганізувати) адміністративні послуги: залучити більш кваліфікований персонал; здійснити мобілізацію існуючих ресурсів територіальних громад;
 - спільна робота над завданням соціально-економічного зростання муніципалітетів та підвищення прозорості сприяють краще, ніж фрагментарні дії окремих органів місцевого самоврядування;
 - розвиток третього сектора (некомерційних організацій) з передачею ним окремих муніципальних функцій (допомога літнім, інвалідам, біженцям і вимушеним переселенцям, організація дитячого дозвілля та оздоровчих заходів тощо).

Ефективне місцеве самоврядування відповідає національним інтересам з огляду на децентралізацію деяких важливих державних функцій. А інститут ММС може допомогти виконувати багато з цих функцій більш ефективно. У зв'язку з цим уряд та парламент повинні дбати про співпрацю між органами місцевого самоврядування. Адже ММС допомагає досягнути політичних цілей уряду через посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування та покращення стандартів їх роботи у ключових галузях [4].

Більшість державних і регіональних програм, пов'язаних з розвитком сільських територій, на жаль, мають переважно декларативний характер або не забезпечуються необхідними фінансовими ресурсами, що ускладнює, а подекуди і цілком унеможлиблює їхнє виконання. Це, зокрема, стосується Концепції загальнодержавної програми сталого розвитку сільських територій до 2020 р., Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 р. [5].

У зазначеній програмі констатовано, що основними проблемами в сільській місцевості є високий рівень безробіття, посилення міграції сільського населення, скорочення мережі закладів соціально-культурного при-

значення, зношеність та застарілість їх матеріально-технічної бази, нестача ресурсів для збереження й відтворення виробничого потенціалу села.

Ці та інші проблеми зберегли свою актуальність до цього часу, а їхній негативний вплив на розвиток сільських територій обмежує можливості формування та використання соціально-економічного потенціалу села, зумовлює виникнення проблем у сільськогосподарському виробництві та супроводжується руйнацією традиційного укладу сільського життя. Вказані дисфункції знаходять своє відображення як на загальнодержавному рівні, так і в контексті життєдіяльності сільських територій окремих регіонів.

Також до найбільш проблемних питань переходу сільських поселень на режим стійкого і комплексного соціально-економічного розвитку слід віднести:

1) недостатність існуючої правової та методологічної основи для забезпечення їх сталого та комплексного соціально-економічного розвитку, а також відсутність єдиних методологічних підходів до питань розробки, прийняття і реалізації відповідних муніципальних програм;

2) відсутність досвіду організації муніципального управління, а також взаємодії органів місцевого самоврядування сільських поселень з населенням і громадськими об'єднаннями громадян у процесі розробки та реалізації планів і програм комплексного соціально-економічного розвитку муніципальних утворень;

3) недостатнє правове регулювання порядку взаємодії органів місцевого самоврядування сільських поселень з господарюючими суб'єктами, зацікавленими в соціально-економічному розвитку муніципальних утворень (у тому числі, за рахунок розвитку муніципальної-приватного партнерства), а також відсутність належного досвіду з цих питань.

Позитивним прикладом щодо посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування в сільській місцевості стало створення науково-методичної комісії з розвитку сільських територій та дорадництва. Її було створено державною установою "Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів "Агроосвіта".

Перше організаційне засідання новоствореної науково-методичної комісії відбулось 30 січня 2013 р. До її складу увійшли представники Міністерства аграрної політики та продовольства України, Державної установи "Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів "Агроосвіта", науково-педагогічні та педагогічні працівники вищих навчальних закладів Мінагрополітики, НУБіП України, Всеукраїнсь-

кої асоціації сільських та селищних рад, Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України, ННЦ "Інститут аграрної економіки".

Основними напрямками роботи науково-методичної комісії з розвитку сільських територій та дорадництва визначені:

- координація діяльності навчально-практичних центрів розвитку сільських територій, створених на базі вищих навчальних закладів Міністерства аграрної політики та продовольства України;
- науково-методичне забезпечення організації навчання сільських та селищних голів;
- сприяння поглибленню співпраці навчально-практичних центрів розвитку сільських територій з галузевими асоціаціями, дорадчими службами, місцевим самоврядуванням;
- сприяння у залученні студентів до діяльності сільських та селищних рад, розробки проектів розвитку територіальної громади, участі в соціально-економічному розвитку села тощо [11].

Таким чином, сільський розвиток в сучасних умовах слід розглядати як спрямування всіх важливих факторів, що визначають прогрес на селі (соціально-економічних, екологічних, демографічних, культурних, інституційних та ін.), у напрямі зростання рівня і якості життя сільської громади. Така модель сільського розвитку має формуватися і контролюватися самими громадами на основі єдності її членів, що збільшує їх можливості у підвищенні рівня життя. Це є єдиною можливим шляхом сталого розвитку сільських громад в Україні в сучасних умовах.

IV. Висновки

Система місцевого самоврядування має відповідати потребам суверенної цілісної та демократичної держави. Для цього на сучасному етапі Україні необхідно оптимально поєднувати сильні сторони централізації з можливостями децентралізації влади за допомогою синхронізації процесу розбудови дієздатних територіальних громад з адміністративно-територіальною, податковою, земельною реформами та реформою житлово-комунального господарства, що сприятиме поліпшенню соціально-економічної ситуації і, як наслідок, зменшенню напруження у внутрішньополітичній ситуації в Україні.

Сьогодні політика розвитку сільських територій в Україні здійснюється в основному в рамках державної регіональної політики та державної аграрної політики. Тому необхідно виокремити сільські території як самодостатній об'єкт регулювання і вирішувати проблеми їх розвитку комплексно з прив'язкою до європейських принципів і стандартів [6].

Вбачається за доцільне в частині розвитку місцевого самоврядування в сільських територіях вжити таких заходів:

- активізувати процес самоорганізації населення, залучати активну частину сільських жителів до процесу місцевого управління (у тому числі через використання потенціалу міжмуніципального співробітництва);
- прийняття ефективних управлінських рішень щодо підтримки сільськогосподарського виробництва та агропереробки, регулювання землекористування, планування та забудови поселень, розбудови індустріальних та технологічних парків з урахуванням думки мешканців відповідної територіальної громади;
- сприяти залученню на добровільній основі коштів підприємств, установ та організацій для розвитку соціальної інфраструктури на селі;
- на законодавчому рівні закріпити вимоги щодо відповідного рівня освіти кандидатів на посади міських, сільських і селищних голів, депутатів місцевих рад тощо;
- внести в чинне законодавство про закупівлю товарів, робіт, послуг для державних і муніципальних потреб зміни, що враховують специфіку сільських територій.

В умовах нерівномірності територіального розвитку тільки об'єднання зусиль держави, органів місцевого самоврядування, бізнесу та громадських організацій здатне вивести ті чи інші сільські території на траєкторію сталого соціально-економічного розвитку. Нагальною потребою є застосування комплексного підходу до розвитку сільських територій, заснованого на визначенні їх пріоритетності на сучасному етапі державотворення.

Першочерговим кроком у формуванні сучасної державної політики розвитку сільських територій інструментами місцевого самоврядування має стати розробка ґрунтовної та адекватної (відповідно до нинішніх умов і викликів) програми розвитку сільських територій та її прийняття на найвищому державному рівні. Ключовими питаннями такої програми мають бути визначені законодавче закріплення статусу сільських територій (як об'єкта регулювання) та правове визначення економічної бази їх розвитку. У рамках цієї програми необхідно також вирішити питання формування інституційного середовища розвитку сільських територій, що є важливою передумовою їх збалансованого розвитку, про що свідчить європейська практика.

Вирішити вищезазначені (та ті, що пов'язані з ними) проблеми неможливо за рахунок часткових змін. Політика децентралізації державної влади на місцевому рівні перестане бути декларацією лише за умов системного підходу до реалізації комплексу структурних реформ – конституційної, адміністративної, адміністративно-територіальної та, відповідно, децентралізації бюджетних відносин.

Наукові розвідки в контексті інституційно-правового забезпечення реформування мі-

сцевого самоврядування в Україні також мають бути спрямовані на подальше вивчення передового світового досвіду функціонування місцевого самоврядування в сільських територіях та його органічну адаптацію до українських реалій.

Список використаної літератури

1. Проблеми та перспективи розвитку сільських територій України (на прикладі Карпатського регіону): науково-аналітична доповідь / [В.В. Борщевський, Х.М. Притула, В.Є. Крупін, І.М. Куліш]; НАН України. Інститут регіональних досліджень; [наук. ред. В.В. Борщевський]. – Львів, 2011. – 60 с.
2. Про сільськогосподарський перепис: закон України від 23 верес. 2008 р. № 575-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 9. – Ст. 340.
3. Про проведення Першого всеукраїнського загального сільськогосподарського перепису: розпорядження Кабінету Міністрів України від 05 жовт. 2011 р. № 944 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 77. – С. 46.
4. Розвиток міжмуніципального співробітництва: вітчизняний та зарубіжний досвід: посібник / В.В. Толкованов [та ін.]. – Київ: Крамар, 2011. – 261 с.
5. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року: постанова Кабінету Міністрів України від 19 верес. 2007 р. № 1158 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-%D0%BF/print1330254536949080>.
6. Розвиток сільських територій (стан, проблеми, перспективи) / Є.І. Бойко, І.Р. Залуцький, Х.М. Притула та ін.; НАН України. Ін-т регіональних досліджень; [наук. ред. Є.І. Бойко]. – Львів, 2011. – 61 с.
7. Розроблення підходів та моделей адаптації системи управління місцевим розвитком до стандартів Європейського Союзу: наук. розробка / Ю.П. Шаров, І.А. Чикаренко, О.Ю. Бобровська та ін. – К.: НАДУ, 2010. – 36 с.
8. Павлов О.І. Сільські території України: функціонально-управлінська модель: монографія / О.І. Павлов. – Одеса: Астроспринт, 2009. – 344 с.
9. Інституційні фактори стійкого розвитку регіональних соціально-економічних систем: монографія / В.П. Решетило, Г.В. Стадник, І.А. Островський та ін.; за заг. ред. В.П. Решетило; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2013. – 241 с.
10. Стимулювання економічного зростання на місцевому рівні / С.О. Біла, О.В. Шевченко, М.О. Кушнір, В.І. Жук [та ін.]. – К.: НІСД, 2013. – 54 с.
11. Створено науково-методичну комісію з розвитку сільських територій та дорадництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/4217>.

Стаття надійшла до редакції 20.03.2013.

Кравченко Т.А. Усиление институциональной способности органов местного самоуправления в сельской местности

В статье рассмотрено современное состояние и проблемы развития местного самоуправления в сельской местности; акцентировано внимание на основных задачах органов местного самоуправления по устойчивому развитию сельских территорий. Определено, что межмуниципальное сотрудничество является актуальной и инновационной формой в контексте подготовки и реализации широкомасштабной реформы местного самоуправления, административно-территориальной реформы в Украине.

Ключевые слова: местное самоуправление, государственное управление, органы местного самоуправления, территориальные общины, органы публичной власти, механизмы государственного регулирования, политика, должностные лица местного самоуправления, гражданское общество.

Kravchenko T. Enhancement of institutional possibility of local self-government is in rural locality

The article deals with the current state and problems of local government in rural areas, focuses on the key tasks of local authorities on sustainable rural development. Conclusions are made that intermunicipal cooperation is relevant and innovative form in preparation for the implementation of a comprehensive local government reform and the reform of administrative-territorial structure. Simultaneously, it has great potential, which can be very useful for sustainable development of all (large and small) communities in rural areas.

Local government system should meet the needs of sovereign, integrity and democratic state. To do this, at the present stage, Ukraine should optimally combine the strengths of centralization with possibilities of the decentralization of power by synchronizing the process of development of viable local communities with the administrative-territorial, tax and land reforms and with the communal services reform, which will help improve social and economic situation and subsequently, will reduce stress in the domestic situation in Ukraine.

Today the policy of rural development in Ukraine is mostly implementing within the state regional policy and national agricultural policy. Therefore it is necessary to allocate the rural areas as a self-sufficing object of regulation and should wholistically solve problems of its development in conjunction with reference to the European principles and standards [6].

It seems appropriate, to carry out the following activities for development of local government in rural areas:

- To intensify the process of self-organization of population, to count the active part of the rural residents in process of local control (including, through the use of the potential of inter-municipal cooperation);*
- Making effective management decisions to support agricultural production and agro-processing, regulation of land-use, planning and building of settlements, the development of industrial and technology parks based on opinion of the residents of the relevant territorial community;*
- to sustain for attraction of voluntary resources from enterprises, institutions and organizations to develop social infrastructure in rural areas;*
- to consolidate at the legislative level the requirements for the appropriate level of education for candidates for posts of municipal and village heads, city council deputies, etc.;*
- to make changes at the current legislation on purchase of goods, works and services for state and municipal needs, considering with the specificity of rural areas.*

Under the uneven regional development only unification of efforts of the state, local governments, business and public organizations can bring certain rural areas in the path of sustainable socio-economic development. Pressing need is implementation of complex approach to the development of rural areas, based on the definition of its priority at modern stage of establishment of the State.

The primary step in the formation of the modern state policy of rural development and instruments of local government should be the development of a good and adequate (according to the current conditions and challenges) program of rural development and its adoption at the highest state level. The key issues of this program should be defined legislative strengthening of the status of rural areas (as an object of regulation), and the legal definition of the economic base of its development. Under this program should be also decided the issue of formation of the institutional environment of rural areas development, which is an important supposition for its sustainable development, as the European practice is evidenced.

To solve the abovementioned problems (and those associated with them) cannot be due to a partial change. Decentralization policy of the government at the local level will cease to be declaration only if a systematic approach to realization of complex structural reforms, namely: constitutional, administrative, administrative-territorial and decentralization of budgetary relations, respectively.

Scientific research in the context of institutional and legal support reforming of the local government in Ukraine should also be used for further study of international best practices of the local government in rural areas and its smoothly adaptation to Ukrainian realities.

Key words: *local government, public administration, bodies of local self-government, territorial communities, public authorities, mechanisms of state regulation, politics, local government officials, civil society.*